

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit v.w.o.-h.a.v.o.-m.a.v.o.-v.b.o. Voorts heeft de CEVO op grond van artikel 39 van dit Besluit de *Regeling beoordeling centraal examen* vastgesteld (CEVO-02-806 van 17 juni 2002 en bekendgemaakt in Uitleg Gele katern nr. 18 van 31 juli 2002).

Voor de beoordeling zijn de volgende passages van de artikelen 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit van belang:

1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door de CEVO.

2 De directeur doet de van de examinator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de gecommitteerde toekomen.

3 De gecommitteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door de CEVO.

4 De examinator en de gecommitteerde stellen in onderling overleg het aantal scorepunten voor het centraal examen vast.

5 Komen zij daarbij niet tot overeenstemming dan wordt het aantal scorepunten bepaald op het rekenkundig gemiddelde van het door ieder van hen voorgestelde aantal scorepunten, zo nodig naar boven afgerond.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de CEVO-regeling van toepassing:

1 De examinator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.

2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinator en door de gecommitteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.

- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
- 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend, in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;
 - 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
 - 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

4 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

5 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

6 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan de CEVO. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.

7 Scorepunten worden toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.

8 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen. Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur. De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.

N.B. Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.

3 Vakspecifieke regels

Voor het examen geschiedenis HAVO kunnen maximaal 76 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen is de volgende vakspecifieke regel vastgesteld: Vakinhoudelijke argumenten moeten afkomstig zijn uit gezaghebbende, wetenschappelijke publicaties.

4 Beoordelingsmodel

Antwoorden

Deel-
scores

Dekolonisatie en Koude Oorlog in Vietnam

Maximumscore 2

- 1 De juiste volgorde is: 4, 2, 1, 6, 7, 3, 5.

Opmerking

Als door het weglaten van één in een foutieve positie geplaatst nummer een verder juiste reeks van zes gebeurtenissen kan worden geconstrueerd, mag één scorepunt worden toegekend.

Maximumscore 4

- 2 Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende gebeurtenissen):
- De dekolonisatie (Indo-China, Nederlands-Indië) in Azië kwam op gang.
 - China werd in 1949 communistisch.
 - De Korea-oorlog brak uit in 1950.
 - waardoor in Azië de Westerse invloed afnam en de communistische invloed / de angst voor een communistische wereldrevolutie / het verlangen naar indamming van het communisme toenam

2

2

Maximumscore 4

- 3 Uit het antwoord moet blijken dat:
- met de Tonkin-resolutie het Congres de president toestaat alle maatregelen te nemen die hij nodig vindt in Zuidoost-Azië en daarmee zijn macht uit handen geeft
 - toen later bleek dat de regering het Congres gemanipuleerd had om de Tonkin-resolutie aan te nemen, het Congres door middel van de *War Powers Act* de bevoegdheden van de president bij de oorlogsvoering beperkte

2

2

Maximumscore 2

- 4 Een juist antwoord bevat twee historisch juiste voorbeelden van het optreden van president Diem, waarin hij zich niet als een Amerikaanse marionet gedroeg, bijvoorbeeld (twee van de volgende):
- de harde vervolging van de boeddhisten/de aanval op boeddhistische kloosters.
 - de corruptie/openlijke bevoorrechtting van zijn familie.
 - de betaling die Diem van de boeren eiste bij het verplaatsten naar 'strategische dorpen'.
 - de weigering van Diem tot landhervorming over te gaan.

per juist voorbeeld

1

Maximumscore 2

- 5 Voorbeeld van een juist antwoord is:
- De brief is bruikbaar voor de Noord-Vietnamese propaganda, omdat de eigen strijd wordt voorgesteld als juist en rechtvaardig en het Amerikaanse optreden als agressief / er uitgelegd wordt dat er niet tegen het Amerikaanse volk wordt gestreden
 - De brief is bruikbaar voor de Amerikaanse regering in het bestrijden van de Vietnamprotesten, omdat uit de brief blijkt dat Amerikaanse demonstranten het communistisch regime in Noord-Vietnam in de kaart spelen

1

1

Maximumscore 2

- 6 Voorbeeld van een juist antwoord is:
- De verwachting is positief/ontspannen, maar bij aankomst in Vietnam worden de soldaten direct geconfronteerd met de grimmige werkelijkheid van de 'bodybags'
 - Op het moreel van de soldaten had dit een slechte invloed, zij gingen twijfelen aan het nut/de zin van de oorlog waardoor angst/frustratie/verdriet werden gestimuleerd (ondermeer tot uiting komend in misdaad, desertie en gebruik van drugs)

1

1

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
7 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• Uit de Pentagon Papers bleek dat de regering feiten verdraaid had om de Amerikaanse positie in de oorlog mooier voor te stellen	<u>1</u>
• Die twijfel was terecht, omdat het Vietnam-beleid van Nixon weinig doorzichtig was door de geheime onderhandelingen / door de tegenstelling tussen het voornemen van terugtrekking en het opvoeren van de bombardementen op Noord-Vietnam	<u>1</u>
Maximumscore 3	
8 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
• De tekenaar verwijt de regering/de autoriteiten schijnheiligheid, want	<u>1</u>
• eerst staan ze toe dat het leger (Lt Calley) een bloedbad aanricht in My Lai / Lt Calley gebruikt wordt als pistool (bovenste tekening)	<u>1</u>
• om later de betrokken soldaten te straffen voor wat zij hebben gedaan (onderste tekening)	<u>1</u>
<i>Opmerking</i>	
<i>Alleen als een juiste uitleg over beide tekeningen in het antwoord verwerkt is, mogen scorepunten worden toegekend.</i>	
Maximumscore 2	
9 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat in een guerrillaoorlog de guerrilla's niet zonder steun van de bevolking kunnen. Slachtoffers onder de burgerbevolking verzwakten daardoor de positie van de Vietcong/Noord-Vietnam.	
Maximumscore 2	
10 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat er in de ogen van de Vietcongofficier naast de militaire strijd op het slagveld ook een politieke strijd werd gevoerd. De verandering van de publieke opinie via bijvoorbeeld de televisie (in de Amerikaanse huiskamers) droeg bij aan een politieke verandering, waardoor uiteindelijk het Amerikaanse leger zich terugtrok.	
Maximumscore 13	
11 ☐ Voorbeeld van een juiste uitwerking van de opdracht is:	
<i>A Rond 1954</i>	
• Amerika probeerde niet het nationalisme in Vietnam te bestrijden maar het communisme	<u>1</u>
• Vietnam werd helemaal niet definitief opgedeeld maar slechts tijdelijk opgedeeld, in Genève werd besloten dat er democratische verkiezingen in het gehele land zouden worden gehouden	<u>1</u>
• Het Zuiden werd niet onderdrukt maar de democratie werd juist beschermd tegen het communisme	<u>1</u>
<i>B rond 1964</i>	
• Amerika viel niet zonder redenen aan, maar pas na het Tonkin-incident waarbij juist de Verenigde Staten zonder aanleiding waren aangevallen in neutrale wateren	<u>1</u>
• Noord-Vietnam infiltreerde in het Zuiden en begon met aanvallen op het Zuid-Vietnamese leger. Dit was geen vrijheidstrijd maar een overheersing door het communisme	<u>1</u>
• De Zuid-Vietnamese bevolking stond niet achter de Vietcong. Zij vroeg de Verenigde Staten hulp. Daarom kwamen de Amerikaanse soldaten naar Vietnam	<u>1</u>
<i>C Rond 1974</i>	
• Het Tet-offensief was zeker geen overwinning voor het Noord-Vietnamese leger. De verliezen van de Amerikanen waren zwaar, maar ze konden de aanval wel afslaan	<u>1</u>
• De Verenigde Staten verlieten Vietnam na lange vredesonderhandelingen. Niet omdat het Noorden militair sterker zou zijn want dit was zeker niet het geval	<u>1</u>
• De hereniging van Noord- en Zuid-Vietnam was na militair geweld van het Noordelijke leger tot stand gebracht. Het Zuiden kon zich zonder hulp van de Verenigde Staten niet langer verdedigen. Velen vluchtten naar het buitenland	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
<i>D Conclusie</i>	
• John Curry ziet het Vietnamconflict als een Koude Oorlogsconflict. Hij was bang voor het communistische gevaar en de dominotheorie dat wanneer één land communistisch zou worden, de landen er omheen zouden volgen. Hiertegen moest gestreden worden	<u>2</u>
• Din Binh ziet het Vietnamconflict als een dekolonisatieconflict. Na de eeuwenlange overheersing van de Fransen, kregen de Vietnamezen nog geen onafhankelijke regering in het Zuiden. Amerika nam het stokje over en bepaalde wat er in het Zuiden gebeurde. Hiertegen moest gestreden worden	<u>2</u>

Van kind tot burger: Volksoopvoeding in Nederland (1780-1901)

Maximumscore 2

- 12 De juiste combinaties zijn:

1 f
2 d, e
3 a, b, c.

Opmerking

Als slechts één van de genoemde bevolkingsgroepen foutief wordt ingedeeld, mag één scorepunt worden toegekend.

Maximumscore 2

- 13 Voorbeeld van een juist antwoord is:

- Op de openbare school (één van de volgende):

- is de klassikale verdeling niet/nauwelijks doorgevoerd;
- wordt het meeste uit het hoofd geleerd;
- zijn meerdere leesboeken in één klas in gebruik, wat wijst op hoofdelijk in plaats van klassikaal onderwijs.

1

- Op de armenschool (één van de volgende):

- wordt klassikaal les gegeven (en dit is in overeenstemming met de Schoolwet van 1806);
- is er een vrij goed lokaal (de Schoolwet van 1806 stelt hoge eisen aan schoolgebouwen);
- wordt er goed lesgegeven (de Schoolwet van 1806 stelt eisen aan leermiddelen, leerstof, de kwaliteit van het onderwijs).

1

Maximumscore 2

- 14 Voorbeeld van een juist antwoord is:

Het verslag van de onderwijzer (bron 5) is onbetrouwbaarder want:

hij vertrekt en geeft de school waar hij vertrekt een schop na / het verslag van de onderwijzer is betrouwbaarder (bron 5), omdat hij de praktijk van alledag meemaakt / de inspecteur (bron 6) is getuige van slechts één moment.

of

Het verslag van de inspecteur (bron 6) is betrouwbaarder, want: hij beschikt over vergelijkingsmateriaal / hij bezoekt meerdere scholen / vanuit zijn functie kan hij objectiever oordelen.

Maximumscore 2

- 15 Voorbeeld van een juist antwoord is (twee van de volgende):

- Er werden (regionale) nascholingsbijeenkomsten voor onderwijzers georganiseerd.
- Er werden hogere eisen aan de opleiding/examens van onderwijzers gesteld.
- Er werd een verbeterd/gedifferentieerd beloningssysteem ingesteld.

per juiste manier

1

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 3	
16 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• voor 1830 er geen godsdienstige eenheid in Nederland was / het zuiden van het Koninkrijk der Nederlanden overwegend rooms-katholiek en het noorden overwegend protestants-christelijk waren	<u>1</u>
• voor 1830 de Zuidelijke Nederlanden tussen het einde van de zestiende eeuw en 1815 een andere nationale geschiedenis / een geschiedenis zonder de Noordelijke Nederlanden hadden	<u>1</u>
• voor 1830 het Nederlands in de Zuidelijke Nederlanden moest concurreren met het Frans van de hogere klassen/de Walen	<u>1</u>
Maximumscore 2	
17 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat de verschillende schooltypen gekoppeld waren aan een bepaalde stand, bijvoorbeeld kinderen van bededen gingen naar de armenschool / de kwaliteit van het onderwijs afhankelijk was van de rijkdom van de ouders.	
Maximumscore 2	
18 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat de armenbesturen er vanuit gingen dat door onderwijs de armoede bestreden kon worden (een denkbeeld uit de Verlichting).	
Maximumscore 6	
19 ☐ Een juist antwoord bevat de volgende elementen:	
• Bron 7 laat zien dat de Schoolwet van 1806 hier niet wordt uitgevoerd, omdat de jongen de gard brengt en zijn hand uitsteekt om de klap met de plak te ontvangen, lijfstraffen worden dus nog gebruikt (vanaf 1806 verboden)	<u>2</u>
• Bron 8 laat zien dat de Schoolwet van 1857 hier wel wordt uitgevoerd, omdat er sprake is van verschillende vakken (handwerken, aardrijkskunde, geschiedenis) die in 1857 algemeen zijn ingevoerd	<u>2</u>
• Bron 9 laat zien dat de Schoolwet van 1878 hier wel wordt uitgevoerd, omdat er gebruik wordt gemaakt van moderne hulpmiddelen als schoolbord/aap, noot, mies/wandplaten /wereldbol/individueel telraampje/eigen lessenaartje met inktpotje per leerling	<u>2</u>
Maximumscore 4	
20 ☐ Voorbeeld van een juist antwoord is:	
Bron 7:	
• is niet bruikbaar, omdat het hier gaat om een schilderij dat met een opvoedend doel (het tonen van Gehoorzaamheid en Vlijt der Jeugd) gemaakt is, waarvoor de werkelijkheid geïdealiseerd wordt weergegeven / de schilder de lespraktijk aangepast heeft weergegeven	<u>1</u>
• is bruikbaar om de onderwijspraktijk rond 1806 te laten zien, omdat op het schilderij precies wordt weergegeven welke middelen een schoolmeester hanteert om orde te houden in de klas / het hier gaat om een (schijnbaar) realistische afbeelding van de lespraktijk	<u>1</u>
Bron 9:	
• is niet bruikbaar, omdat het hier gaat om een reconstructie/een kunstmatige opstelling, die zich in de onderwijspraktijk (misschien) niet zo heeft voorgedaan	<u>1</u>
• is bruikbaar om de onderwijspraktijk rond 1900 te laten zien, omdat het hier een foto van een (verantwoorde) opstelling in een museum betreft, zonder een schilder die de werkelijkheid vertekent	<u>1</u>
Maximumscore 2	
21 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• rond 1870 een begin wordt gemaakt met de industrialisatie/mechanisatie van de landbouw / er een sterke groei/modernisering van de dienstensector plaatsvond	<u>1</u>
• waarvoor een opleiding in de technische vakken (afgestemd op de behoefte van industrie/landbouw) / een opleiding in de administratieve vakken (afgestemd op de behoefte van de moderne dienstensector) zoals de HBS nodig was	<u>1</u>

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
22 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat, doordat het voor het gezinsinkomen noodzakelijk was dat de kinderen werkten in plaats van naar school te gaan, het schoolverzuim hoger was.	
Maximumscore 2	
23 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat de Schoolwet van 1878 een financiële lastenverzwaring voor het lager onderwijs (betere gebouwen, hogere salarissen) betekende. Dit trof met name confessionele groeperingen die hun bijzondere school zelf moesten betalen.	
Maximumscore 3	
24 ☐ Een juist antwoord bestaat uit de volgende elementen:	
• een omschrijving van de Kinderwet van Van Houten (kinderarbeid in fabrieken voor kinderen onder de twaalf jaar werd verboden)	<u>1</u>
• een juist negatief gevolg (ondernemers namen andere goedkope arbeidskrachten, twaalf- tot zestienjarigen, vrouwen, aan om het tekort dat door het afschaffen van kinderarbeid was ontstaan aan te vullen)	<u>1</u>
• een juiste uitleg van de werking van de Arbeidswet (de zeer lange werktijden van de vervangers van de kinderarbeid werden hierdoor begrensd)	<u>1</u>
Maximumscore 4	
25 ☐ Uit het antwoord moet blijken dat:	
• meisjes vaak thuis werden gehouden omdat zij moesten helpen in het huishouden / op de kleintjes passen	<u>2</u>
• er lessen ‘nuttige handwerken’ werden ingevoerd, waarbij de meisjes de zelfgemaakte kledingstukken mee naar huis mochten nemen (waardoor het schoolbezoek iets opleverde voor het gezin)	<u>2</u>

inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per school in het programma WOLF.

Zend de gegevens uiterlijk op 23 juni naar Cito.

Bronvermelding

1: ontleend aan: Our documents, 100 Milestone Documents from the National Archives, New York 2003, pag. 239.

2: ontleend aan: J. Clark Pratt, Vietnam voices, perspectives on the war years, 1941-1982, New York 1984, pag. 407.

3: ontleend aan: Al Santoli, Everything we had. An oral history of the Vietnam War by thirty-three American soldiers who fought it, New York 1981, pag. 3.

4: Propaganda, Politieke tekeningen van Willem, Amsterdam 1979, pag. 66.

5: ontleend aan: A.L. Kort, Volksonderwijs in Goes in de eerste helft van de 19e eeuw, in: Historisch Jaarboek voor Zuid- en Noord-Beveland 13 (1987) pag. 61.

6: ontleend aan: A.L. Kort, Volksonderwijs in Goes in de eerste helft van de 19e eeuw, in: Historisch Jaarboek voor Zuid- en Noord-Beveland 13 (1987) pag. 65.

7: Engelina P. de Booy, 58 miljoen Nederlanders en de lagere school, Amsterdam 1977, pag. 131.

8: J.H. Meijssen, Lager onderwijs in de spiegel der geschiedenis, 175 jaar nationale wetgeving op het lager onderwijs, 1801-1976, 's Gravenhage 1976, pag. 38-39.

9: Engelina P. de Booy, 58 miljoen Nederlanders en de lagere school, Amsterdam 1977, pag. 138.

Einde